

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av ungdomslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av ungdomslagen (RP 107/2022 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Antti Randell, undervisnings- och kulturministeriet
- specialplanerare Mikko Cortés Téllez, undervisnings- och kulturministeriet
- specialsakkunnig Mari Ahonen-Walker, Finlands Kommunförbund
- verksamhetsledare Herttaliisa Tuure, Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry
- forskningsdirektör Sinikka Aapola-Kari, Ungdomsforskningssällskapet rf
- chef för påverkansarbete Katja Asikainen, Ungdomssektorns takorganisation i Finland Allians rf
- verksamhetsledare Eija Pietilä, Suomen nuorisokeskusyhdistys ry
- intressebevakningsexpert Miisa Tervala, Finlands Ungdomsfullmäktiges Förbund rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- finansministeriet
- Barnombudsmannens byrå
- Diskrimineringsombudsmannens byrå
- Kultur- och konstområdets centralorganisation KULTA rf
- Centraförbundet för Barnskydd rf
- Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf
- Bildningsarbetsgivarna rf
- Finlands Olympiska Kommitté rf
- Förbundet för grundläggande konstundervisning i Finland rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att ungdomslagen ändras. Förslaget innebär att bestämmelserna om godkännande av rätten till statsbidrag för riksomfattande organisationer på ungdomsområdet, riksomfattande kompetenscentrum på ungdomsområdet och ungdomscentraler ändras genom att förutsätt-

Betänkande KuUB 8/2022 rd

ningarna för godkännande av rätten till statsbidrag preciseras. Dessutom förtydligas grunderna för bestämmande av statsunderstödet för riksomfattande organisationer på ungdomsområdet, riksomfattande kompetenscentrum på ungdomsområdet och ungdomscentraler. Syftet är att göra förfarandet för godkännande av rätten till statsbidrag och beviljande av statsunderstöd smidigare och mer öppet.

Ungdomslagen avses få nya bestämmelser om hobbyverksamhet för unga enligt Finlandsmodellen för hobbyverksamhet samt om beviljande av statsunderstöd för genomförande av sådan hobbyverksamhet. I lagen föreslås bestämmelser om syftet med hobbyverksamheten och om kommunens uppgifter när den ordnar verksamheten. Vidare föreslås närmare bestämmelser om de villkor som ska beaktas vid prövningen av belopp som beviljas i statsunderstöd för sådan hobbyverksamhet. Syftet är att etablera hobbyverksamhet för unga enligt Finlandsmodellen för hobbyverksamhet som en permanent verksamhetsmodell i kommunerna och på så sätt främja möjligheterna för de unga som deltar i den grundläggande utbildningen till en avgiftsfri hobby som intresserar dem.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2023.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I propositionen föreslås att bestämmelserna om förutsättningarna för godkännande av rätten till statsbidrag för riksomfattande organisationer på ungdomsområdet, riksomfattande kompetenscentrum på ungdomsområdet och ungdomscentraler samt om förutsättningarna för bestämmande av statsunderstöd preciseras. Ett syfte med propositionen är dessutom att göra förfarandena i anslutning till statsunderstöd smidigare och mer öppna.

I propositionen föreslås också att det till ungdomslagen fogas nya bestämmelser om hobbyverksamhet för unga enligt Finlandsmodellen för hobbyverksamhet samt om beviljande av statsunderstöd för genomförande av sådan hobbyverksamhet. I lagen föreslås bestämmelser om syftet med hobbyverksamhet för unga enligt Finlandsmodellen för hobbyverksamhet och om kommunens uppgifter när den ordnar verksamheten. Propositionen innehåller också bestämmelser om de villkor som ska beaktas vid prövningen av belopp som beviljas i statsunderstöd för sådan hobbyverksamhet.

Sammantaget anser kulturutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med följande kommentarer och ändringsförslag.

Ändringsförslag som gäller rätten till statsbidrag och statsunderstöd

Statsunderstöd till riksomfattande organisationer på ungdomsområdet

I propositionen föreslås det att man vid prövningen av rätten till statsbidrag för en riksomfattande organisation på ungdomsområdet i fortsättningen i högre grad än för närvarande betonar betydel-

Betänkande KuUB 8/2022 rd

sen och genomslaget av organisationens verksamhet med tanke på ungdomsarbetet och ungdomsverksamheten. Enligt förslaget är en ny grund för bedömning av rätten till statsbidrag hur aktuell organisationens verksamhet är. Organisationens samhälleliga verkningar används i fortsättningen inte längre som en separat bedömningsgrund, eftersom man med hjälp av den inte har kunnat bedöma ansökningarna entydigt och jämligt (RP s. 29).

I ett sakkunnigyttrande har det bedömts att kriteriet för att mäta aktualiteten i organisationens verksamhet är mångtydigt och att det vid den praktiska tillämpningen kan leda till kortsiktighet i ungdomsorganisationernas verksamhet. Med hänvisning till den utredning som utskottet fått konstaterar utskottet att syftet med det nya kriteriet för aktualitet i organisationens verksamhet är att säkerställa att den verksamhet som understöds så väl som möjligt motsvarar de ungas aktuella behov. Redan för närvarande har man granskat hur aktuell verksamheten är inom ramen för dess samhälleliga verkningar. Syftet med den föreslagna ändringen är att uppmuntra organisationer på ungdomsområdet att ännu bättre än tidigare klarlägga de ungas åsikter och önskemål om den verksamhet som ordnas för dem samt att reagera på samhälleliga förändringar. Utskottet betonar att man vid tillämpningen av kriterierna för bedömning av rätten till statsbidrag bör beakta långsiktigheten i verksamheten och de ungdomspolitiska målen för organisationerna på ungdomsområdet. Det är också viktigt att se till att även nya aktörer har möjlighet att omfattas av statsunderstödet.

En av bedömningsgrunderna för rätten till statsbidrag för en organisation på ungdomsområdet är hur rikstäckande verksamheten är. Enligt gällande bestämmelser (5 § 2 mom. i statsrådets förordning om ungdomsarbete och ungdomspolitik (211/2017, ungdomsförordningen) definieras organisationens verksamhet som rikstäckande när den omfattar minst tre landskap. Detta krav uppfyller inte särskilt väl kravet på att verksamheten ska vara rikstäckande, varför ungdomsförordningen enligt propositionen kommer att ändras så att det i fortsättningen förutsätts att en organisation som ansöker om statsunderstöd har verksamhet inom minst sju landskap eller att dess verksamhet i övrigt når sin målgrupp i hela landet. Utskottet anser att ändringsförslaget är befogat. Ett område med sju landskap är tillräckligt omfattande med tanke på den riksomfattande täckningen och möjliggör också fortsättningsvis till exempel att verksamhetsfältet för de organisationer som får understöd fås att omfatta hela landet.

Vid sakkunnighörandet i utskottet har det framförts att det ovan nämnda ändringsförslaget kan äventyra rätten till statsbidrag särskilt för organisationer som bedriver verksamhet som riktar sig till olika språkgrupper eller andra minoritetsgrupper, och på så sätt försämra tjänsterna enligt ungdomslagen för ovan nämnda grupper.

Utskottet konstaterar att undantagsbestämmelsen i 5 § 4 mom. i ungdomsförordningen även i fortsättningen ska iakttas när rätten till statsbidrag för en rikstäckande organisation på ungdomsområdet bedöms för att trygga de språkliga minoriteternas och andra minoriteters ställning. Med stöd av bestämmelsen kan man avvika från kravet enligt definitionen av verksamhetens rikstäckande karaktär när det är fråga om en organisation som är verksam bland en språklig eller någon annan minoritet. Ett villkor är dock att organisationens verksamhet har tillräcklig täckning i förhållande till den målgrupp som organisationen har angett. Utskottet anser det vara ytterst viktigt att den ovan nämnda bestämmelsen bibehålls i statsrådets förordning.

Betänkande KuUB 8/2022 rd

Beviljande av statsunderstöd till kompetenscentrum

Det är nödvändigt att utveckla understödspraxis vid kompetenscentrumen enligt ungdomslagen så att den bättre än tidigare motsvarar målen för centrumens verksamhet och att närmare integrera kompetenscentrumens verksamhet i prioriteringarna i det rikstäckande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik.

Vid sakkunnighörandet har det framförts att den nuvarande modellen med kompetenscentrum bör granskas kritiskt vid beredningen av det kommande rikstäckande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik. I synnerhet när resurserna minskar är det viktigt att bedöma hur verkningfulla och nödvändiga kompetenscentrumen är. Utskottet ser det som nödvändigt att ovan nämnda synpunkter beaktas i den utvärdering av kompetenscentrumens verksamhet som statens ungdomsråd utför 2022 och 2023. Utvärderingen genomförs som en del av utvärderingen av genomförandet av det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik.

Villkoren för rätt till statsbidrag

En förutsättning för rätt till statsbidrag för riksomfattande organisationer på ungdomsområdet, riksomfattande kompetenscentrum på ungdomsområdet och ungdomscentraler är även i fortsättningen att den som får statsunderstöd främjar målen enligt 2 § i ungdomslagen, såsom jämlikhet mellan unga och andra rättigheter. I lagen föreskrivs om undervisnings- och kulturministeriets rätt att återkalla en aktörs rätt till statsbidrag, om förutsättningarna för detta inte längre uppfylls.

Utskottet betonar att man redan vid bedömningen av rätten till statsbidrag bör fästa uppmärksamhet vid att villkoren för beviljande av statsbidrag uppfylls också med beaktande av uppnåendet av målen och utgångspunkterna i 2 § i ungdomslagen och de åtgärder som främjar dem.

Finlandsmodellen för hobbyverksamhet

Regeringen föreslår att Finlandsmodellen för hobbyverksamhet etableras som en permanent verksamhetsmodell i kommunerna. Försöket med Finlandsmodellen för hobbyverksamhet inleddes 2020 och den egentliga första verksamhetsperioden var den 1 augusti 2021 till den 30 juni 2022. För läsåret 2022—2023 har 87 procent av kommunerna i Fastlandsfinland ansökt om statsunderstöd. Detta visar för sin del att handlingsmodellen har upplevts vara nödvändig.

Tryggandet av tillgången och tillgängligheten till meningsfulla hobbymöjligheter för alla barn och unga är en viktig del av åtgärder som stöder och främjar välbefinnandet samt förebygger problem och tidigt stöd. Utskottet har flera gånger betonat vikten av att stödja barns och ungas välbefinnande (t.ex. KuUB 15/2020 rd, s. 13—15, KuUB 19/2021 rd, s. 11—13 och KuUB 1/2022 rd, s. 6—7).

Det föreslås att bestämmelser om Finlandsmodellen för hobbyverksamhet tas in i ungdomslagen, där personer under 29 år kallas unga. Nedan används i enlighet med lagförslaget begreppet ung för barn och unga.

Betänkande KuUB 8/2022 rd

Utskottet välkomnar propositionens mål att främja möjligheterna för unga som deltar i den grundläggande utbildningen att ha en trivsamt och avgiftsfri hobby, men är medvetet om att den föreslagna modellen inte är helt problemfri.

Den ungas rätt till fritidsverksamhet och att bli hörd

Genom den föreslagna reformen genomförs barnets rätt till lek enligt ålder samt rekreations- och fritidsverksamhet enligt artikel 31 i konventionen om barnets rättigheter (FördrS 60/1991, barnkonventionen). Utskottet ser mycket positivt på att hörandet av unga betonas både i propositionsmotiven (s. 27) och i lagförslaget (12 a § 3 mom.). Den föreslagna bestämmelsen kompletterar till de delar som gäller hörande de ungas rätt att delta, påverka och bli hörda enligt 24 § i ungdomslagen. När det är fråga om kommunens verksamhet ska också kommunallagens (410/2010) bestämmelser om kommuninvånarnas delaktighet beaktas, såsom kanaler för påverkan för unga (26 §) och personer med funktionsnedsättning (28 §).

Med hänvisning till ett sakkunnigyttrande påpekar utskottet att det vid barnombudsmannens möten med barnen har framgått att de unga inte har varit medvetna om modellen eller de möjligheter den erbjuder. Under sakkunnigutfrågningen har det också framförts att hörandet av unga behöver utvecklas ytterligare.

Utskottet uppmuntrar kommunerna att se till att unga, inklusive grupper med särskilda behov, ges faktiska möjligheter att bli hörda vid beredningen av planer för hobbyverksamhet och även under verksamhetens gång. Man måste också säkerställa att kommunikationen når fram till de unga.

Möjligheterna att delta i hobbyer ska tryggas för alla unga på lika villkor

Utskottet anser att införandet av hobbymodellen i lagstiftningen främjar jämlika möjligheter för de unga att utöva hobbyverksamhet. Verksamhet enligt den föreslagna modellen förverkligas på bästa sätt när hobbyverksamheten samlar unga med olika bakgrund.

I propositionen (s. 20) bedöms att fördelen med verksamhet enligt den föreslagna modellen är att allt fler unga kan hitta en hobby som de tycker om oberoende av familjens socioekonomiska ställning, bostadsort, avståndet från hemmet till hobbyerna eller en sjukdom eller funktionsnedsättning som den unga personen har. Reformens syfte överensstämmer med skyldigheten enligt artikel 31 i konventionen om barnets rättigheter. I artikeln förutsätts det att barn ska erbjudas lika möjligheter till rekreations- och fritidsverksamhet.

Syftet med Finlandsmodellen för hobbyverksamhet har ansetts vara bra, men problemet är fortfarande att man med hjälp av modellen inte i tillräcklig utsträckning har lyckats nå de unga som inte har någon hobby eller vars hem eller kultur inte stöder hobbyverksamheten. I ett sakkunnigyttrande uttrycks oro över att det knappt alls framgår av propositionen vilka särskilda åtgärder som ska vidtas för att nå utsatta unga bättre än tidigare för att hänvisa dem till hobbyer.

När verksamhet enligt Finlandsmodellen genomförs är det viktigt att särskilt uppmärksamma utsatta grupper och att stödja deras möjligheter till fritidsaktiviteter, också genom behövliga särskilda åtgärder. Information om hobbymöjligheter ska spridas så att den når även de unga som

Betänkande KuUB 8/2022 rd

ännu inte har någon hobby. Detta kan genomföras exempelvis genom uppsökande verksamhet. Hinder för deltagande i hobbyer för grupper med särskilda behov, såsom personer med funktionsnedsättning och andra unga som behöver särskilt stöd, kan minskas genom att tillhandahålla behövt stöd, såsom assistenttjänster.

Hobbyer enligt Finlandsmodellen ska vara lågtröskelverksamhet som det är lätt för varje ung person att delta i. Utöver att söka sig till och komma in i hobbyverksamhet är det viktigt att också fästa uppmärksamhet vid att deltagarna engagerar sig i hobbyverksamheten, vilket med tanke på ordnandet av verksamheten förutsätter att verksamheten är långsiktig och bestående. Det är viktigt att se till att unga inte hamnar utanför hobbyerna till exempel på grund av familjens ekonomiska situation. Betydelsen av verksamhet enligt Finlandsmodellen accentueras ytterligare när olika faktorer hotar försvaga familjernas ekonomiska situation.

Beaktandet av unga i utsatt ställning i hobbyverksamheten kommer att utredas vid behandlingen av ansökningar om statsunderstöd. I detta sammanhang beaktas vid prövningen av statsunderstöds belopp bland annat arten och omfattningen av den hobbyverksamhet som ordnas (21 a § 2 mom.). Enligt motiveringen till bestämmelsen kan man som en del av bedömningen av hobbyverksamhetens kvalitet fästa uppmärksamhet vid till exempel hur mångsidig hobbyplanen är och hur mångsidiga de hobbyer som ordnas är och om hobbyverksamheten är tillgänglig och lätt att ta sig till. Avsikten är dessutom att fortsätta den nuvarande möjligheten att använda statsunderstöd för hobbyverksamhet för assistentkostnader för unga som är i behov av särskilt stöd. Syftet med dessa metoder är att säkerställa att de hobbyer som ordnas är tillgängliga och lätta att ta sig till. Detta gör det också möjligt för personer med funktionsnedsättning att delta i fritidsverksamhet på lika villkor.

I ett sakkunnigyttrande påpekas det att den föreslagna modellen för hobbyverksamhet riktar sig till unga inom den grundläggande utbildningen, vilket innebär att de som deltar i förberedande undervisning och de som genomgår läropliksutbildning efter den grundläggande utbildningen inte omfattas av den verksamhet som avses i modellen. Den föreslagna målgruppen motsvarar den nuvarande målgruppen för den finländska modellen för hobbyverksamhet.

Enligt erhållen utredning baserar sig valet av målgrupp på verksamhet som når hela åldersklassen och som skolan enligt lagen om grundläggande utbildning skapar goda möjligheter för. Dessutom konstateras det i utredningen att skolan är en trygg miljö för unga att utöva hobbyer och ofta också på kort avstånd hemifrån, vilket gör det möjligt att ordna hobbyer också för en stor grupp som en fungerande del av de ungas vardag.

I propositionen bedöms det att om målgruppen utvidgas till att omfatta till exempel alla läropliktiga unga, kan det i regel också ur kommunens synvinkel vara besvärligt att ordna hobbyverksamhet i skolans lokaler efter skoldagen, eftersom studier på andra stadiet inte enhetligt kring skolan och skoldagen på samma sätt som när det gäller den grundläggande utbildningen som riktar sig till hela åldersklassen.

Utskottet inser att avgränsningen av målgruppen är problematisk med avseende på kravet på likabehandling av barn och unga. Enligt erhållen utredning är det i detta skede ändamålsenligt att rikta verksamheten till elever inom den grundläggande utbildningen i enlighet med regeringspro-

Betänkande KuUB 8/2022 rd

positionen och den försöksmodell som inleddes 2020. Avgränsningen av målgruppen bör dock bedömas särskilt med tanke på likabehandlingen av unga. Utöver att utveckla verksamheten enligt Finlandsmodellen för hobbyverksamhet bör man också se till att de unga som faller utanför målgruppen har möjligheter till hobbyer.

Kommunerna som anordnare av hobbyverksamhet

Hobbyverksamhet enligt Finlandsmodellen anordnas av kommunerna. Kommunen kan ordna hobbyverksamhet också genom att skaffa tjänster av någon annan offentlig eller privat serviceproducent. Kommunen ansvarar också i dessa situationer för att tjänsterna ordnas för unga på det sätt som ungdomslagen förutsätter.

Uppgiften att ordna hobbyverksamhet är frivillig för kommunen, vilket å ena sidan understöddes vid sakkunnigutfrågningen, och å andra sidan har det ansetts att en frivillig organisering försvagar likabehandlingen av unga. Alla kommuner tar inte nödvändigtvis vara på denna möjlighet, och å andra sidan kan alternativen och kvaliteten på hobbymöjligheterna variera från kommun till kommun, även om man med kriterierna för beviljande av statsunderstöd försöker styra bland annat kvaliteten på hobbyverksamheten så att den blir enhetlig.

Ordnandet av hobbyverksamhet i olika kommuner beror på många faktorer, och kommunen kan inte påverka dem alla. Olika kommuner har olika möjligheter till samarbete med till exempel organisationer och föreningar samt andra aktörer som arbetar med unga. Utskottet noterar också att propositionen inte syftar till att ingripa i kommunernas självstyrelse eller möjligheter att genomföra hobbyverksamhet för unga med beaktande av lokala förhållanden, de ungas önskemål och god praxis.

Skillnaderna mellan kommunerna kan också bero på kommunernas olika möjligheter — till exempel geografiska orsaker — att ordna hobbyverksamhet så att verksamheten ligger nära den ungas hem och skola. Ett problem som har lyfts fram i detta sammanhang är att deltagande i verksamhet enligt modellen inte ger eleven rätt till transportförmån enligt lagen om grundläggande utbildning.

Utskottet anser det vara viktigt att kommunen planerar och genomför verksamheten så att den så väl som möjligt tillgodoser barns och ungas behov. Det är bra att kommunerna redan har uppmuntrats att utnyttja yrkesskickligheten hos aktörer som arbetar med barn och unga enligt Finlandsmodellen för hobbyverksamhet. När det gäller transport av unga konstaterar utskottet att kommunen om den så vill också kan besluta om transportförmåner för barn och unga som deltar i hobbyer. Med statsunderstöd som beviljas för hobbyverksamhet för unga kan man täcka skäligena resekostnader från skolan till hobbyplatsen.

Enligt motiveringen till 12 a § i lagförslaget beslutar kommunen i vilken omfattning den ordnar hobbyverksamhet för unga enligt Finlandsmodellen för unga som deltar i den grundläggande utbildningen inom kommunens område och att hobbyverksamhet på motsvarande sätt som under pilotförsöket också kan ordnas för unga som deltar i annan grundläggande utbildning enligt lagen om grundläggande utbildning än sådan som ordnas av kommunen. Kommunen ansvarar också då för den skolspecifika planeringen. Utskottet anser det vara viktigt att kommunerna inom sina om-

Betänkande KuUB 8/2022 rd

råden gör det möjligt för alla elever inom den grundläggande utbildningen i de skolor som avses i lagen om grundläggande utbildning att delta i hobbyverksamhet enligt ungdomslagen. Med tanke på likabehandlingen av unga är det också viktigt att kommunen på ett heltäckande sätt hör de unga som studerar i skolorna inom sitt område så att möjligheten att bli hörd förutom för eleverna i kommunernas egna skolor gäller också för eleverna hos privata anordnare och eleverna i statliga skolor.

Kommunerna kan få statsunderstöd för ordnandet av den föreslagna hobbyverksamheten. Understödet är bundet till statsbudgeten, som riksdagen godkänner årligen. Beslut om beloppet av det anslag som är avsett för Finlandsmodellen för hobbyverksamhet fattas årligen i samband med budgeten. Antalet kommuner som ansöker om statsunderstöd och omfattningen av varje kommuns verksamhet kan variera från år till år. Utskottet betonar att en fortsatt hobbyverksamhet för unga måste säkerställas också med tillräcklig statlig finansiering.

De ungas hobbyer sammantaget

En utmaning med Finlandsmodellen för hobbyverksamhet har ansetts vara att modellen gynnar kortvariga hobbyer och hotar att dela hobbyer så att vissa hobbyer är mer uppskattade än andra. Unga vars familjer har socioekonomiskt kapital kan fortfarande på egen bekostnad bedriva sina egna favoritaktiviteter målinriktat, långsiktigt och högkvalitativt någon annanstans än i verksamhet enligt hobbymodellen.

Utskottet anser att man vid planering och ordnande av verksamhet enligt modellen bör sträva efter att hobbyer inte blir en särskiljande utan en förenande verksamhetsform för unga. Nyckelfaktorer i detta är hobbyer som lockar unga och deras höga kvalitet.

Vidareutveckling av modellen för hobbyverksamhet för unga ska basera sig på evidensbaserad kunskap

Enligt propositionen har man varit mycket nöjd med den föreslagna aktivitetsmodellen i Finland och dess mål har fått brett understöd också vid utfrågningen i utskottet. Pilotförsöken med verksamheten inleddes 2020, vilket innebär att det inte finns tillgång till långvarig forskningsbaserad information om modellens funktion och effekter.

Utvärderingsuppgifterna skulle ha gett propositionen ett starkare kunskapsunderlag, särskilt konsekvensbedömningen i den, men å andra sidan har man genom kommunenkäten hösten 2021 och utredningen av hobbyanordnarnas synpunkter och utvecklingsförslag (s. 12) fått information om modellens funktion och utmaningar. Dessutom visar det faktum att största delen av kommunerna i Fastlandsfinland ansökte om statsunderstöd våren 2022 att verksamheten enligt modellen har upplevts som nyttig i kommunerna.

Utskottet betonar att det är viktigt att få forskningsrön om konsekvenserna av modellen för hobbyverksamhet. Utskottet välkomnar därför att en mer omfattande bedömning av modellen för hobbyverksamhet inleddes i september 2022.

Betänkande KuUB 8/2022 rd

Utöver det som sägs ovan har utskottet i samband med behandlingen av ärendet också lyft fram andra iakttagelser som enligt utskottet också bör beaktas i vidareutvecklingen av verksamheten och som en del av utvärderingen av verksamheten. Det är viktigt att få bedömningsinformation inte bara om reformens konsekvenser för de unga utan också om hur den påverkar verksamheten hos aktörer som bedriver hobbyverksamhet, såsom idrotts- och motionsföreningar samt anordnare av grundläggande konstundervisning (*Utskottets förslag till uttalande 1*). Utskottet lyfter i detta sammanhang också fram behovet av att utvärdera hur ungdomslagen fungerar i sin helhet (*Utskottets förslag till uttalande 2*).

DETALJMOTIVERING

12 a §. Hobbyverksamhet för unga enligt Finlandsmodellen för hobbyverksamhet. Utskottet påpekar att 3 mom. behöver ändras för att förtydliga begreppen ordnande och produktion av verksamhet. Enligt 2 mom. kan hobbyverksamhet enligt den föreslagna modellen ordnas av kommunen. Kommunen är således anordnare av hobbyverksamheten. Kommunen kan skaffa tjänster av andra serviceproducenter. Dessa är inte på samma sätt som kommunerna anordnare av hobbyverksamhet, utan anordnare av hobbyer.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om att kommunen ska främja samarbetet mellan skolan och dem som ordnar hobbyverksamheten och se till att den som ordnar verksamheten har de kunskaper och färdigheter som avses i bestämmelsen. Avsikten har dock varit att föreskriva om samarbetet mellan den kommun som ordnar hobbyverksamheten och serviceproducenten, dvs. den som ordnar hobbyer, samt om kommunens skyldighet att se till att den som anordnar hobbyerna har de kunskaper och färdigheter som avses i bestämmelsen.

Utskottet föreslår att 3 mom. ändras så att begreppet för den som producerar tjänsten i förekommande fall ändras från den eller dem ”som ordnar hobbyverksamheten” till den eller dem ”som ordnar hobbyerna”.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 107/2022 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen godkänner två uttalanden. (Utskottets förslag till uttalanden)

Betänkande KuUB 8/2022 rd

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av ungdomslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i ungdomslagen (1285/2016) 17 § 2 mom., 18 § 2 och 3 mom., 19 § 3 och 4 mom., 20 § 2 och 3 mom., 23 §, 24 § 1 mom. och 27 § samt
fogas till lagen nya 12 a och 21 a § samt till 18 § ett nytt 4 mom., varvid det nuvarande 4 mom. blir 5 mom., som följer:

3 kap.

Kommunernas ungdomsarbete och ungdomspolitik samt sektorsövergripande samarbete

12 a §

Hobbyverksamhet för unga enligt Finlandsmodellen för hobbyverksamhet

Syftet med hobbyverksamhet för unga enligt Finlandsmodellen för hobbyverksamhet, nedan *hobbyverksamhet för unga*, är att främja de ungas välbefinnande genom att ge unga som deltar i den grundläggande utbildningen möjlighet till en hobby som de tycker om och är avgiftsfri efter skoldagen eller före skoldagens början. Deltagandet i en hobby är frivilligt för de unga.

En kommun kan ordna hobbyverksamhet för unga själv eller tillsammans med andra kommuner. Kommunen kan också ordna hobbyverksamhet för unga genom att skaffa tjänster även av andra offentliga eller privata serviceproducenter. I detta fall ansvarar kommunen för att de tjänster som den har skaffat ordnas i enlighet med denna lag.

När en kommun ordnar hobbyverksamhet för unga, ska kommunen höra de unga om deras önskemål i fråga om hobbyer, samordna befintlig god praxis för hobbyverksamhet samt främja samarbetet mellan skolan och dem som ordnar **hobbyerna**. Kommunen ska utarbeta en skolspecifik hobbyplan utifrån de uppgifter som erhållits när de unga hörts. Kommunen ska se till att den som ordnar **hobbyerna** har kunskaper och färdigheter för att handleda den hobby som anordnaren ansvarar för inom hobbyverksamheten för unga.

17 §

Rätt till statsbidrag för riksomfattande organisationer på ungdomsområdet

En organisation på ungdomsområdet som förverkligar de syften och utgångspunkter som anges i 2 § kan godkännas som berättigad till statsbidrag. Vid prövningen av rätten till statsbidrag för en riksomfattande organisation på ungdomsområdet beaktas verksamhetens betydelse och ge-

Betänkande KuUB 8/2022 rd

nomslagskraften för ungdomsarbetet och ungdomsverksamheten, hur aktuell organisationens verksamhet är samt hur rikstäckande verksamheten är. Vid prövningen av rätten till understöd förutsätts dessutom att organisationen främjar likställdhet, jämlikhet och delaktighet bland unga och att organisationens förvaltning och ekonomi sköts på ett ansvarsfullt sätt.

18 §

Beviljande av statsunderstöd till riksomfattande organisationer på ungdomsområdet

En riksomfattande organisation på ungdomsområdet kan fördela ett beviljat understöd till verksamheten i egna regionala eller lokala registrerade medlemsorganisationer i enlighet med 7 § 3 mom. i statsunderstödslagen (688/2001).

Vid prövningen av beloppet av statsunderstödet till en riksomfattande organisation på ungdomsområdet beaktas

- 1) verksamhetens art och genomslagskraft,
- 2) hur aktuell verksamheten är,
- 3) verksamhetens omfattning och tillgänglighet,
- 4) på vilket sätt organisationen främjar likställdhet och jämlikhet,
- 5) hur organisationen främjar ungas delaktighet, samt
- 6) hur organisationens förvaltning och ekonomi sköts.

Verksamhet som understöds ska vara allmännyttig och främja förverkligandet av de syften och utgångspunkter som anges i 2 §. Utgifter för affärsverksamhet eller annan motsvarande verksamhet betraktas inte som godtagbara utgifter.

19 §

Beviljande av statsunderstöd till riksomfattande kompetenscentrum på ungdomsområdet

Vid prövningen av ett kompetenscentrums rätt till statsbidrag granskas hur väl den plan för kompetenscentrums verksamhet som den sökande presenterat motsvarar prioriteringarna för kompetenscentrum enligt det riksomfattande programmet för ungdomsarbetet och ungdomspolitikerna samt hur genomförbar planen är. Vid prövningen av rätten till statsbidrag förutsätts att den sökandes ekonomi och förvaltning sköts på ett ansvarsfullt sätt och att sökanden har riksomfattande kompetens och erfarenhet på ungdomsområdet. Vid prövningen beaktas dessutom den helhet som kompetenscentrumen bildar. Rätten till statsbidrag beviljas för viss tid.

Vid prövningen av statsunderstödet belopp beaktas arten och omfattningen av centrumets uppgifter och verksamhet. Verksamhet som understöds ska vara allmännyttig. Utgifter för affärsverksamhet eller annan motsvarande verksamhet betraktas inte som godtagbara utgifter.

Betänkande KuUB 8/2022 rd

20 §

Beviljande av statsunderstöd till ungdomscentraler

Undervisnings- och kulturministeriet godkänner ungdomscentraler som berättigade till statsbidrag. För att en ungdomscentral ska godkännas som berättigad till statsbidrag krävs det att centralen förverkligar de syften och utgångspunkter som anges i 2 § och att centralens huvudsakliga uppgift är att genom ungdomsarbete tillhandahålla handledd verksamhet för unga året om. Ungdomsarbetet vid centralen ska även främja de ungas internationalisering och en hållbar utveckling. Vid prövningen av rätten till statsbidrag beaktas skötseln av centralens ekonomi och förvaltning samt centralens operativa förutsättningar, verksamhetens art, omfattning och genomslagskraft samt den helhet som ungdomscentralerna bildar.

Vid prövningen av statsunderstödet belopp beaktas arten och omfattningen av centralens ungdomsarbete, genomslagskraften för centralens verksamhet samt skötseln av centralens ekonomi och förvaltning. Verksamheten som understöds ska vara allmännyttig. Utgifter för affärsverksamhet eller annan motsvarande verksamhet betraktas inte som godtagbara utgifter. Ett eventuellt överskott ska användas för utveckling av ungdomsarbetet och för underhåll och utveckling av den tillgängliga infrastrukturen för ungdomsarbetet.

21 a §

Beviljande av statsunderstöd till hobbyverksamhet för unga

I statsbudgeten kan det årligen tas in ett anslag för sådan hobbyverksamhet för unga som avses i 12 a §.

Vid prövningen av statsunderstödet belopp beaktas arten och omfattningen av den hobbyverksamhet som ordnas, den planerade verksamhetens och budgetens genomförbarhet samt hur kommunen fullgör de uppgifter som avses i 12 a § 3 mom.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för att erhålla statsunderstöd för hobbyverksamhet för unga får utfärdas genom förordning av statsrådet.

23 §

Återkallande av rätten till statsbidrag

Undervisnings- och kulturministeriet kan återkalla rätten till statsbidrag för en riksomfattande organisation på ungdomsområdet som avses i 17 §, ett riksomfattande kompetenscentrum på ungdomsområdet som avses i 19 §, en ungdomscentral som avses i 20 § eller en verkstad för unga som avses i 21 §, om organisationen, centrumet, centralen eller verkstaden inte längre uppfyller de förutsättningar för rätt till statsbidrag som föreskrivs i denna lag.

Betänkande KuUB 8/2022 rd

24 §

Ungas deltagande och påverkan samt hörande av unga

Bestämmelser om de ungas möjligheter att delta och påverka i ungdomsfullmäktige eller en motsvarande påverkansgrupp för unga finns i 26 § i kommunallagen (410/2015) och i 32 § i lagen om välfärdsområden (611/2021).

27 §

Ändringssökande

Omprövning av ett beslut av undervisnings- och kulturministeriet får begäras. Bestämmelser om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003).

Bestämmelser om ändringssökande i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lagens 12 a och 21 a § tillämpas första gången på den hobbyverksamhet för unga som ordnas läsåret 2023—2024 och på beviljande av statsunderstöd för genomförande av verksamheten.

Statsunderstöd för 2023 till riksomfattande organisationer på ungdomsområdet samt ungdomscentraler beviljas i enlighet med de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

Undervisnings- och kulturministeriet ska senast den 1 juli 2023 utan separat ansökan bedöma rätten till statsbidrag för riksomfattande organisationer på ungdomsområdet och ungdomscentraler som fått understöd med stöd av de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

På uppgifterna för, på förutsättningarna för rätten till statsbidrag för samt på beviljandet av statsunderstöd till sådana riksomfattande kompetenscentrum på ungdomsområdet som godkänts som berättigade till statsbidrag före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

Utskottets förslag till uttalanden

1. *Riksdagen förutsätter att regeringen utifrån evidensbaserad kunskap bedömer hur Finlandsmodellen för hobbyverksamhet fungerar med avseende på både unga och dem som ordnar hobbyer och att den vidtar lämpliga åtgärder för att bereda behövliga lagändringar.*
2. *Riksdagen förutsätter att regeringen så snart som möjligt bedömer hur ungdomslagen fungerar och att den lämnar kulturutskottet en utredning om saken.*

Betänkande KuUB 8/2022 rd

Helsingfors 28.9.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Paula Risikko saml
vice ordförande Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Sanna Antikainen saf
medlem Jukka Gustafsson sd
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Emma Kari gröna
medlem Hilikka Kemppi cent
medlem Pasi Kivisaari cent
medlem Ari Koponen saf
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Ville Valkonen saml
medlem Sofia Vikman saml
ersättare Johan Kvarnström sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Lahtinen.